

УДК 342.4

*Михайло Олександрович Баймуратов,
професор кафедри політичних і правових наук
Південноукраїнського національного педагогічного
університету імені К. Д. Ушинського,
доктор юридичних наук, професор,
заслужений діяч науки і техніки України
ORCID: 0000-0002-4131-1070*

*Борис Якович Кофман,
професор кафедри права
Університету імені Альфреда Нобеля,
доктор юридичних наук, старший дослідник,
заслужений юрист України
ORCID: 0000-0001-8121-5190*

ПАРАДИГМА «ПРАВА ЛЮДИНИ – МУНІЦИПАЛЬНІ ПРАВА ЛЮДИНИ – МУНІЦИПАЛЬНА ЛЮДИНА» ТА ЇЇ ВИЗНАЧАЛЬНА РОЛЬ У ФОРМУВАННІ ТА ФУНКЦІОНУВАННІ ПРАВОВОГО ПРОСТОРУ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

Постановка проблеми. Становлення феноменології демократичної правової державності в умовах однієї з новітніх і найскладніших форм глобалізації – правової супроводжується активним пошуком нових напрямів, концептів, парадигм подальшого національно-державного і міжнародно-універсального розвитку, які б адекватно відображали його багатофакторну і багаторівневу об'єктно-суб'єктну змістовність і завантаженість, формуючи відповідні якісні й продуктивні конотації та наративи.

Водночас треба констатувати, що в трансформаційних і модифікаційних процесах активно використовуються й давні універсально-управлінські сутності (управлінсько-нормативні парадигми), що спираються на основоположні настанови натуралістичної юриспруденції, що базуються на визнанні законів природного права та їх визначальної ролі в управлінні соціальними процесами, що включають і нормотворчі та державотворчі процеси, формуючи феноменологію демократичної правової державності. До таких давніх сутностей, безумовно, належить і парадигма «права людини – муніципальні права людини – муніципальна людина», що, по-перше, враховуючи стратегічні орієнтири в гуманітарно-гуманістичних настановах, відіграє суттєву і системно утворюючу роль у формуванні демократичної державності (макрорівень. – *Авт.*), а по-друге, виходячи з локального характеру виникнення, формування і реалізації саме прав людини, детермінує її визначальну роль у формуванні та функціонуванні правового простору місцевого самоврядування (далі – МСВ) як єдиного простору існування і функціонування людини в її екзистенційному вимірюванні та оптимального простору її життєдіяльності в межах природної територіальної людської спільноти – територіальної громади (далі – ТГ) (мікрорівень. – *Авт.*).

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У сучасній вітчизняній правовій науці проблематика щодо формування парадигми «права людини – муніципальні права людини – муніципальна людина» практично не досліджувалась. Вітчизняні вчені-муніципалісти, серед яких – М. О. Баймуратов, М. М. Баймуратов, О. В. Батанов, Н. В. Бочарова, О. О. Боярський, Б. Я. Кофман, А. В. Левенець, В. С. Могілевський та ін. досліджували тільки окремі елементи профільної парадигми, тому її побудова та дослідження є заслугою авторів статті.

Мета статті полягає у розкритті концептуальних проблем формування, існування і функціонування управлінської парадигми «права людини – муніципальні права людини – муніципальна людина» та у визначенні її визначальної ролі у формуванні та функціонуванні правового простору місцевого самоврядування.

Основні результати дослідження. Системний аналіз наведених вище висновків та їх тлумачення дає змогу стверджувати, що вони: а) володіють фактично методологічною властивістю; б) виступають стратегічними ознаками демократичної правової державності та МСВ; в) можуть бути охарактеризовані як екзистенційні за своєю природою та бінарні за своїм функціональним проявом, тобто такі, що здійснюють подвійний і мультиплікативний ефект і від успішного досягнення і реалізації яких залежить як існування та стабільне функціонування держави, так і правовий статус людини та її груп і асоціацій на локальному рівні соціуму, що існує в межах державної організації. До таких висновків можна віднести:

А) для демократичної правової державності:

– конституційна легалізація основоположних принципів конституційного устрою держави і соціуму про те, що людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю. Права і свободи людини та їх гарантії визначають зміст і спрямованість діяльності держави. Держава відповідає перед людиною за свою діяльність. Утвердження і забезпечення прав і свобод людини є головним обов'язком держави (ст. 3 Конституції України [1]); народ здійснює владу безпосередньо і через органи державної влади та органи місцевого самоврядування (ст. 5); в Україні визнається і гарантується місцеве самоврядування (ст. 7) (*конституційно-легалізаційна ознака. – Авт.*);

– завдяки організаційній, нормотворчій і організаційно-правовій діяльності органів публічної влади держави та ТГ (органи МСВ, що сформовано самими ТГ) виникає, формується, розвивається і вдосконалюється державна муніципальна правова політика, що є своєрідним результатом «симфонії влад» – публічної державної влади та публічної самоврядної (муніципальної) влади [2] (*владно-прогностична ознака. – Авт.*);

– немає і не може бути жодної людини (громадянина відповідної держави або іншої фізичної особи, що володіє іншим правовим станом (іноземство, апатридство, біпатридство, біженство тощо) і законно постійно перебуває і проживає на території конкретної держави, яка б не була членом відповідної територіальної локальної спільноти – ТГ (*просторово-приналежна ознака. – Авт.*);

Б) саме на рівні МСВ і в межах ТГ:

– кожна конкретна людина здійснює свій життєвий цикл (*екзистенційно-основоположна ознака. – Авт.*);

– людина проходить соціалізацію, включаючи формування, прояв і реалізацію своїх інтересів, формування атитюдів та габітусів, включаючи й їх правові форми (*біхевіористично-поведінкова ознака. – Авт.*);

– людина реалізує свій конституційно-правовий статус (*державно-локальна ознака. – Авт.*);

– людина, її групи та асоціації формують свої комунікаційні відносини з аналогічними суб'єктами, органами публічної влади та іншими юридичними особами, реалізуючи свої самоврядно-ідентифікаційні, самоврядно-самодіяльнісні та самоврядно-розвиткові телеологічно обґрунтовані настанови (*комунікаційна ознака. – Авт.*);

– людина, завдяки своїй життєдіяльності, використанню вже апробованих і формуванню нових форм життєдіяльності, формує та будує простір місцевого самоврядування, що через нормативно-правове супроводження і забезпечення з боку органів публічної влади, які сформовано самою ТГ (органи МСВ), а також через нормотворчість органів публічної влади держави, трансформується в правовий простір локальної демократії (*трансформаційно-просторова ознака. – Авт.*);

– людина, здійснюючи свій розвиток, реалізує свою репродуктивну функцію в локальному соціумі й формує базу для подальшого існування, функціонування і розвитку не тільки населення конкретної держави, а й усієї людської цивілізації (*національно-глобалізаційна ознака. – Авт.*);

– діями публічної влади держави та ТГ створюється локальна система охорони і захисту прав людини (*локально-правозахисна ознака. – Авт.*);

– формується простір формування, використання, реалізації та вдосконалення демократичних механізмів регулярного оновлення публічної влади і врахування інтересів і потреб людини, вклю-

чаючи не тільки традиційні механізми прямої (безпосередньої) і представницької (опосередкованої) демократії, а й достатньо нові форми врахування локальної суспільної думки (партисипаторна /демократія участі/, деліберативна /дорадча демократія/, агрегативна /плюралістично-процедурна демократія/ та агональна демократія /застосування демократичних механізмів в процесі вирішення конфліктів/ тощо) (демократично-технологічна ознака. – Авт.).

Отже, можна констатувати, що профільна парадигма «права людини – муніципальні права людини – муніципальна людина» не тільки органічно вписується в наведену систему ознак, завдяки: а) локальному характеру виникнення, прояву, використання і реалізації прав людини, б) локальному формуванню, прояву і реалізації муніципальних прав людини, а також в) суто локальній ідентифікації виникнення, появи, формування та прояву феноменології «муніципальна людина», – а й активно формує та ефективно будує відповідний технологічно-соціальний і функціонально-нормативний ланцюжок, що володіє високим теоретико-праксеологічним і комунікаційно-реалізаційним потенціалом, що є оптимальним, ефективним і здійснюваним на рівні локального соціуму в умовах МСВ та в межах ТГ, – вона також г) відповідає основоположним настановам демократичної правової державності, бо органічно поєднує основоположні гуманітарно-гуманістичні настанови щодо телеологічного призначення діяльності публічної влади, її органів, посадових і службових осіб в сфері визнання, легалізації, реалізації, охорони, захисту, гарантування прав, свобод і обов'язків людини, бо:

– феноменологія прав людини передбачає створення і функціонування системи потенційних можливостей легально-управлінської та легітимно-функціональної природи, що дають реальну можливість кожній людині, що функціонує на території держави, в умовах МСВ, у межах ТГ, в умовах повсякденності реалізувати свої інтереси, що засновані на екзистенційних потребах, сформувавши процесі реалізації свого життєвого циклу відповідні атитюди і габітуси, включаючи правові – саме такими характерологічними рисами володіють конституційні права і свободи людини, що створюють її конституційно-правовий статус і фактично виступають основою (стромою) правового статусу МСВ;

– феноменологія муніципальних прав людини детермінує використання вже обкатаних протягом історичного темпорального періоду на локальному рівні соціуму, в умовах МСВ, в умовах повсякденності, – екзистенційних форм життєдіяльності та формування і розвиток нових таких форм, які апіорі можуть виникнути і можуть бути використані людиною тільки в межах ТГ, коли вона виступає її членом, – тобто вони органічно пов'язані й детерміновані належністю користувача такими правами до локальної територіальної (муніципальної) людської спільноти – саме тому вони характеризуються високим комунікативним потенціалом, інтерсуб'єктивністю, особливою прaxeологічною важливістю і функціональною оптимальністю. Враховуючи те, що представниками вітчизняної муніципальної доктрини наведені муніципальні права людини ототожнюються з конституційними правами людини, але у їх локально-самоврядній інтерпретації [3], чи вважаються як такі, що мають безпосереднє відношення до МСВ, бо з ним пов'язані [4], наприклад, право на участь у МСВ, право на проходження служби в органах МСВ тощо – їх існування, причому, як у теоретичному, так і у прaxeологічному аспекті, не викликає заперечень, бо саме вони акцентують особливу увагу на муніципалізації локального життя людини і формуванні особливого нормативного простору МСВ, де таке життя відбувається;

– феноменологія муніципальної людини, своєю чергою, виступає більш складним, багатфакторним і багаторівневим процесом, до якого залучено не тільки людину, а й її групи і асоціації, що функціонують на інституційній основі громадянського суспільства, – крім цього, в цьому процесі беруть участь органи публічної влади, що формують відповідну статусність цій феноменології через формування відповідного нормативного простору МСВ, в якому існує, функціонує і здійснює свій життєвий цикл людина.

Аналізуючи доктринальну позицію вітчизняного дослідника О. Боярського стосовно муніципальної людини, під якою він розуміє: а) фізичну особу, що б) володіє різним правовим станом (громадянство, іноземство, апатризм, біженство та ін.), але в) незважаючи на нього свідомо та ініціативно здійснює свій життєвий цикл в умовах повсякденності у рамках територіальної спільноти людей, об'єднаних загальними географічними, історичними та сучасними екзистенційними інтересами, цінностями і потребами, що г) можуть бути реалізованими тільки в умовах місцево-

го самоврядування, г) завдяки спільній синергетичній діяльності людини в межах територіальної громади та громадянського суспільства, завдяки діяльності органів місцевого самоврядування та інших суб'єктів і органів місцевого самоврядування, які входять до його системи, що д) здійснюється на принципах самоорганізації, самодіяльності, самокерованості та самоврядування, е) з метою створення належних умов для супроводження і забезпечення існування та функціонування людського осередку, що має телеологічну домінанту щодо продовження існування та подальшого розвитку людської цивілізації в умовах державно організованого соціуму [5, с. 117], – можна зробити висновок, що наведені ознаки виступають фактично характерологічними рисами, а точніше ідентифікаційно-визначальними ознаками правового простору МСВ – суб'єктними, об'єктними, телеологічними, комунікативними, поведінково-діяльнісними, системними, засадничими, інституційними, локально-глобальними тощо.

Враховуючи наведене, вважаємо за необхідне звернути увагу на видову характеристику просторів МСВ, що формуються, розвиваються і вдосконалюються в умовах глобалізації. Отже, насамперед слід звернути увагу на такі простори, а саме:

– *нормативний (правовий) простір* – в якому людина виступає як суб'єкт правових відносин спеціального спрямування – муніципально-правових відносин і вступає у відповідні соціальні відносини щодо свого знаходження в межах ТГ;

– *локальний правоохоронний простір* – у якому здійснюється правоохоронна діяльність органів МСВ через нормативне правове супроводження і забезпечення діяльності людини в межах ТГ;

– *біхевіористичний простір* – у якому формуються екзистенційні локальні інтереси людини, її груп і асоціацій, що існують і функціонують на рівні МСВ у межах ТГ, що скеровано на формування атитюдів і габітусів людини, включаючи й нормативні (правові) атитюди і габітуси;

– *поведінковий простір* – у якому людина формує і визначає свої поведінкові настанови (атитюди) в локальному соціумі, включаючи й правові настанови (правові атитюди), відповідно до яких вона у перспективі здійснює свою діяльність;

– *діяльнісний простір* – який визначає загальну сферу практичної діяльності людини в локальному соціумі за рахунок формування і визначення відповідних соціальних практик (габітусів), включаючи й правові габітуси;

– *функціонально-професійний простір* – у якому здійснюється конструктивно корисна діяльність людини в локальному соціумі згідно з її професійною орієнтацією;

– *ідеологічний (муніципально-ідеологічний) простір* – це сфера духовного життя людини, в якому формуються відповідні ідеї щодо її життя в локальному соціумі в умовах муніципального управління і дотримання муніципально-правових принципів та усвідомлюється її муніципальна соціальна практика;

– *економічний простір* – це сфера економічних відносин публічно-правової і приватно-правової спрямованості кожної людини-члена ТГ, в якому вона здійснює свою економічну діяльність і вирішує питання свого повсякденного існування завдяки вирішенню і забезпеченню своїх трудових, фінансових, матеріальних та інших потреб і інтересів;

– *політичний простір* – це сфера вирішення питань публічно-владного і муніципально-владного характеру, що створюється в умовах МСВ у межах ТГ і пов'язана з використанням виборчих, референдумних та інших процедур і механізмів загальної і муніципальної демократії для вирішення питань, пов'язаних з регулярним або позачерговим оновленням інституцій публічної влади, вирішенням питань загального значення, з'ясуванням індивідуальних, групових і колективних позицій і думок з питань, що становлять суспільний інтерес;

– *локальний культурний простір* – це одна зі сфер соціального життя, в якому домінують духовні і матеріальні цінності життя людини в локальному соціумі, що засновані на історії, традиціях, мистецтві, самобутності народу, вони створюються всім людством, але конкретно проявляються і використовуються в межах ТГ та в умовах МСВ з урахуванням місцевих особливостей «культурологічного коду», скеровуючи ці цінності на виховання в людини рис і ознак особистості;

– *локальний екологічний простір* – це довкілля, завдяки якому існує людина як біологічна істота та як соціально здатний суб'єкт, бо саме від його стану та його якості залежать фактичне та якісне існування самої людини, самої ТГ та усього локального і загального соціуму;

– *муніципально-свідомий простір* – це сфера емоцій, почуттів, афектів, пристрастей і самопочуттів людини, що дають їй можливість усвідомлення сутності свого існування в сфері муніципального життя, що протікає в умовах МСВ та в межах ТГ;

– *муніципально-психологічний простір* – це сфера існування форм психологічної діяльності людини, що виникають, формуються і реалізуються в процесі її муніципального життя, що протікає в умовах МСВ та в межах ТГ;

– *муніципально-комунікативний простір* – це сфера взаємовідносин людини з іншими членами ТГ, самою ТГ, ОМСВ різних рівнів, що здійснюється на повсякденній основі для вирішення питань повсякденного життя в умовах повсякденності саме в межах громади;

– *муніципально-інституційний простір* – це: а) сфера структуризації ТГ, що б) здійснюється в умовах МСВ на засадах індивідуальних, індивідуально-групових, групових, індивідуально-колективних і колективних інтересах людини, в) особистісного, вікового, статевого, політичного, економічного, соціального, культурного, національного, релігійного, екологічного, наукового, спортивного тощо спрямування та г) характеризується створенням її асоціацій, що г) фактично виступають як інститути громадянського суспільства та д) діють у позадержавній сфері суспільства у його правовільному, тобто вільному від державно-правового втручання, сегменті;

– *муніципально-управлінський простір* – простір діяльності органів місцевого самоврядування в межах території громади та інших органів публічної влади в межах їх компетенції з вирішення питань місцевого значення та делегованих повноважень виконавчої влади;

– *муніципально-проспективний простір* – простір перспективного розвитку і вдосконалення ТГ та МСВ у контексті розвитку новітніх досягнень локальної демократії та легалізації нових форм муніципальної життєдіяльності, включаючи й модернізацію каталогу прав людини, з акцентуацією на глобальний характер і стратегічну значущість МСВ;

– *муніципально-технологічний простір* – простір існування і функціонування форм і механізмів безпосередньої та представницької демократії, що використовуються ТГ у межах МСВ.

Характеризуючи наведені основні простори, що утворюються в межах ТГ на рівні МСВ, треба зазначити, що вони: а) не існують окремо один від одного, а лише в системній єдності та в комплексній взаємодії; б) існують, «накладаючись» один на одного; в) основою їх поєднання виступають принципи соціального синергізму; г) основоположну роль серед наведених просторів відіграють екологічний та життєвий (екзистенційний) простори; г) саме вони детермінують виникнення та існування всіх інших просторів існування людини в межах ТГ в умовах МСВ як бенефіціару останнього; д) визначальним і коригуючим у контексті створення територіальної людської спільноти виступає нормативний (правовий) простір МСВ.

Висновки. На нашу думку, парадигма «права людини – муніципальні права людини – муніципальна людина» володіє не тільки суттєвим доктринальним, а й могутнім управлінським потенціалом, що детермінує її визначальну роль у формуванні та функціонуванні правового простору МСВ.

Саме завдяки глибокій гуманітарно-гуманістичній змістовності складових елементів профільної парадигми виникають, формуються і реалізуються в локальному соціумі процеси самоорганізації населення, що супроводжуються мультиплікативними процесами самоорганізації, самоідентифікації, самодіяльності, самокерованості та самоврядування кожного з жителів – членів територіальної людської спільноти, що фактично об'єктивує, розширює, динамізує, оптимізує, інтенсифікує та вдосконалює правовий простір локальної демократії у вигляді місцевого самоврядування та веде до формування його різних видових характеристик, що ілюструють та демонструють основоположні екзистенційні сфери існування, функціонування і прояву інтересів людської територіальної спільноти.

Список використаних джерел

1. Конституція України: прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 року. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст. 141.
2. Баймуратов М. О., Григор'єв В. А. Муніципальна влада: актуальні проблеми становлення й розвитку в Україні. Одеса: АО БАХВА, 2003. 192 с.
3. Баймуратов М. Феноменологія муніципальних прав людини. *Міське самоврядування та регіональний розвиток в Україні*. 2013. № 1. С. 52–56. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/mcrru_2013_1_20

4. Батанов О. В. Тенденції розвитку муніципальних прав людини в умовах глобалізації. *Часопис Київського університету права*. 2016. № 4. С. 47–52. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Chkup_2016_4_12
5. Боярський О. О. Становлення феноменології муніципальної людини в межах громадянського суспільства і держави. *Часопис Київського університету права*. 2020. № 2. С. 110–118.

References

1. Konstitutsiya Ukrainy: prinyata pyatoy sessii Verkhovnoy Rady Ukrainy 28 iyunya 1996 goda. *Vedomosti Verkhovnoy Rady Ukrainy*. 1996. № 30. St. 141.
2. Baymuratov M. A., Grigor'yev V. A. Munitsipal'naya vlast': aktual'nyye problemy stanovleniya i razvitiya v Ukraine. Odessa: AO BAKHVA, 2003. 192 s.
3. Baymuratov M. Fenomenologiya munitsipal'nykh prav cheloveka. *Mestnoye samoupravleniye i regional'noye razvitiye v Ukraine*. 2013. № 1. S. 52–56. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/mcrru_2013_1_20
4. Batanov O. V. Tendentsiya razvitiya munitsipal'nykh prav cheloveka v usloviyakh globalizatsii. *Zhurnal Kiyevskogo universiteta prava*. 2016. № 4. S. 47–52. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Chkup_2016_4_12
5. Boyarskiy O. A. Stanovleniye fenomenologii munitsipal'nogo cheloveka vnutri grazhdanskogo obshchestva i gosudarstva. *Zhurnal Kiyevskogo universiteta prava*. 2020. № 2. S. 110–118.

Баймуратов М. О., Кофман Б. Я. Парадигма «права людини – муніципальні права людини – муніципальна людина» та її визначальна роль у формуванні та функціонуванні правового простору місцевого самоврядування

Розглянуто концептуальні проблеми формування, існування і функціонування управлінської парадигми «права людини – муніципальні права людини – муніципальна людина» та визначено її визначальну роль у формуванні та функціонуванні правового простору місцевого самоврядування. Досліджено процес та умови формування правового простору місцевого самоврядування. Доведено, що профільна парадигма володіє не тільки суттєвим доктринальним, а й могутнім управлінським потенціалом, що детермінує її визначальну роль у формуванні та функціонуванні правового простору місцевого самоврядування. Причому завдяки глибокій гуманітарно-гуманістичній змістовності складових елементів профільної парадигми виникають, формуються і реалізуються в локальному соціумі процеси самоорганізації населення, що супроводжуються мультиплікативними процесами, зокрема, створенням нових видів правового простору місцевого самоврядування – нормативного (правового), локального правоохоронного, біхевіористичного, поведінкового, діяльнісного, функціонально-професійного, ідеологічного (муніципально-ідеологічного), економічного, політичного, локального культурного, локального екологічного, муніципально-свідомого, муніципально-психологічного, муніципально-комунікативного, муніципально-інституційного, муніципально-проспективного, муніципально-технологічного просторів. Наведені характерологічні ознаки правового простору місцевого самоврядування стимулюють до подальших досліджень щодо доктринального супроводження і забезпечення профільної феноменології.

Ключові слова: територіальна громада, людина в територіальній громаді, місцеве самоврядування, права людини, муніципальні права людини, феноменологія «муніципальна людина», правовий простір місцевого самоврядування, управлінське забезпечення місцевого самоврядування, екзистенційні простори місцевого самоврядування, інтереси людини в місцевому самоврядуванні, поведінкові засади правового простору місцевого самоврядування, діяльнісні засади правового простору місцевого самоврядування, технологічні засади правового простору місцевого самоврядування, муніципально-проспективні засади правового простору місцевого самоврядування, муніципально-правова свідомість, управлінська парадигма «права людини – муніципальні права – муніципальна людина».

Baimuratov M. O., Kofman B. Ya. The paradigm «human rights – municipal human rights – municipal person» and its defining role in the formation and functioning of the legal space of local self-government

The conceptual problems of the formation, existence and functioning of the management paradigm «human rights – municipal human rights – municipal man» are considered and its determining role in the formation and functioning of the legal space of local self-government is determined. The process and conditions of formation of the legal space of local self-government and the significance of this process for democratic legal statehood, as well as for local self-government and the territorial community are studied. The identified features – constitutional-legalization, power-prognostic, spatial-belonging, existential-fundamental, behavioral-behavioral, state-local, communication, transformational-spatial, national-globalization, local-human rights protection, democratic-technological – clearly demonstrate that the profile paradigm not only organically fits into the given system of features, thanks to: a) the local nature of the emergence, manifestation, use and realization of human rights, b) the local formation, manifestation and realization of municipal human rights, as well as c) purely local identification

of the emergence, emergence, formation and manifestation of the phenomenology of «municipal man», but also actively forms and effectively builds the corresponding technological-social and functional-normative chain, which has a high theoretical-praxeological and communication-implementation potential, which is optimal, effective and implemented at the level of local society in the conditions of local self-government and within the boundaries of the territorial community.

It is proved that the profile paradigm has not only a significant doctrinal, but also a powerful managerial potential, which determines its defining role in the formation and functioning of the legal space of local self-government, and, thanks to the deep humanitarian and humanistic content, the constituent elements of the profile paradigm arise, are formed and are implemented in local society, the processes of self-organization of the population, which are accompanied by multiplicative processes of self-organization, self-identification, self-activity, self-management, and self-governance of each resident-member of the territorial human community, which actually objectifies, expands, dynamizes, optimizes, intensifies, and improves the legal space of local democracy in the form of a local self-government and leads to the formation of its various species characteristics that illustrate and demonstrate the fundamental existential spheres of existence, functioning and manifestation of the interests of the human territorial community.

Key words: territorial community, a person in a territorial community, local self-government, human rights, municipal human rights, phenomenology «municipal person», legal space of local self-government, specific characteristics of local self-government spaces, administrative support of local self-government, existential spaces of local self-government, fundamental space of local self-government, human interests in local self-government, behavioral principles of the legal space of local self-government, operational principles of the legal space of local self-government, technological principles of the legal space of local self-government, municipal-prospective principles of the legal space of local self-government, municipal-legal consciousness, management paradigm «human rights – municipal human rights – a municipal person».

DOI: 10.33663/2524-017X-2023-14-81-87